

В. Брехуненко, В. Ковальчук, М. Ковальчук, В. Корнієнко

"БРАТНЯ" НАВАЛА

Війни Росії
проти України XII–XXI ст.

ЗМІСТ

Передмова	9
Розділ 1. Біля джерел російсько-українських воєн (XII–XIII ст.) (В. Корнієнко)	11
Розділ 2. Експансія Московської держави на українські землі у XV – XVI ст.: війни за «кіївську спадщину» (В. Брехуненко)	22
2.1. Війна 1492–1494 pp.	22
2.2. Війна 1500–1503 pp.	27
2.3. Війна 1507–1508 pp.	32
2.4. Війна 1512–1522 pp.	36
2.4.1. Початок московської агресії і падіння Смоленська	36
2.4.2. Розгром московського війська під Оршею 8 вересня 1514 р.	39
2.4.3. Завершальні спалахи війни	41
2.5. Стародубська війна 1534–1537 pp.	44
2.6. Війна 1558–1583 pp.	48
2.6.1. Перша фаза: Московія проти Великого князівства Литовського і Руського (1558–1570)	48
2.6.2. Друга фаза: Московія проти Речі Посполитої (1579–1582)	53
Розділ 3. Відвоювання Чернігово-Сіверщини (В. Брехуненко)	57
3.1. Українські козаки в походах Самозванців на Москву (1604–1608)	57
3.2. Облога військом короля Зигмунда III та козаками Смоленська. Козацькі рейди по Московії (1609–1615)	62
3.3. Перемога над московським військом під Клюшином (1610) та оволодіння Смоленськом (1611)	66
3.4. Рейд гетьмана Петра Сагайдачного на Москву 1618 р.	69

3.5. Українські козаки та шляхта у Смоленській війні 1632–1634 pp.	75
Розділ 4. Російсько-українські війни в часи Ранньомодерної Української держави – Гетьманщини (середина XVII–XVIII ст.) (В. Брехуненко) 83	
4.1. Боротьба за Південно-Східну Білорусь 1654–1659 pp.	85
4.1.1. Протистояння за впливи у Білорусі	85
4.1.2. Героїчна оборона козаками Старого Біхова	87
4.2. Війна 1658–1659 pp. і розгром московського війська під Конотопом 28 червня 1659 р.	89
4.3. Антимосковське повстання 1666–1668 pp.	94
4.4. Москва проти Правобережної України 1674–1676 pp.	99
4.5. Антимосковське повстання Петра Іваненка 1692 р.	105
4.6. Війна Івана Мазепи за незалежність 1708–1709 pp.	107
4.7. Визвольний похід Пилипа Орлика 1711 р. та пошуки мазепинцями міжнародних комбінацій для визволення України	117
Розділ 5. Війна з більшовицькою Росією за незалежність 1917–1921 pp. (М. Ковальчук) 122	
5.1. Курс В. Леніна на війну з Україною	123
5.2. Більшовицький ультиматум	126
5.3. Оборона України від вторгнення більшовицьких військ	128
5.4. Бій під Крутами 30 січня 1918 р.	131
5.5. Незалежність, опалена війною	133
5.6. Брестський мир	135
5.7. Звільнення України від російських більшовицьких військ	136
5.8. Гетьманат П. Скоропадського та його повалення	138
5.9. Початок другої війни з більшовицькою Росією	140
5.10. У кільці фронтів	142
5.11. Повстанський рух проти окупаційного більшовицького режиму	146

5.12. Звільнення Правобережної України від російських більшовицьких військ	149
5.13. Війна з російськими білогвардійцями	150
5.14. Катастрофа українського фронту	152
5.15. Повстанський рух проти російських білогвардійців	153
5.16. Перший Зимовий похід армії УНР	156
5.17. Українсько-польський союз 1920 р.: «За нашу і вашу свободу!»	158
5.18. Новий етап повстанського руху проти більшовиків	160
5.19. Останні військові операції армії УНР	161
5.20. Трагедія Другого Зимового походу	162
Розділ 6. ОУН і УПА проти Москви за незалежність України	
1941 – середина 1950-х рр. (В. Ковальчук)	165
6.1. Переддень війни: від Української військової організації до Української повстанської армії	165
6.2. Війна за незалежність від Москви у первісних стратегіях ОУН (б)	167
6.3. Акт відновлення Української держави від 30 червня 1941 р. і утворення Української повстанської армії (УПА)	168
6.4. «Україна без більшовиків і німців!»	174
6.5. Протистояння УПА з радянськими партизанами	178
6.5.1. Бої на Поліссі (жовтень – листопад 1943 р.)	181
6.5.2. Проти радянських партизанів у Цуманських лісах. Бій під с. Богуславкою 16 жовтня 1943 р.	183
6.5.3. Бої на Тернопільщині	187
6.6. УПА і Центральна Україна. План нового Холодноярського повстання	189
6.7. Протистояння з військами НКВС та Червоною Армією	190
6.7.1. «Велика кременецька акція». Битва під Гурбами (квітень – середина травня 1944 р.)	190
6.7.2. «Унівська м'ясорубка» 30 вересня 1944 р.	201
6.7.3. Бої в Чорному лісі (1944–1949)	201

«Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст.

6.7.4. Багряне Різдво в Бірчі	204
6.7.5. Спільна операція вояків УПА та польських партизанів у Грубешеві проти відділів НКВС та їхніх польських поплічників	205
6.7.6. «Війна уніформ»	208
6.7.7. «Псевdobандерівці». Вони ж агентурно-диверсійні групи НКВС	210
6.7.8. Зміна стратегії боротьби за незалежність	212
6.7.9. Бої на Волині (1945–1955)	214
6.7.10. Боївки ОУН у другій половині 1940-х – першій половині 1950-х рр.	219
 Розділ 7. Вітчизняна війна за незалежність 2014–? рр.	
Попередні нотатки (В. Брехуненко)	221
7.1. Коріння новітньої російської агресії	221
7.2. Початок російського вторгнення	226
7.3. Стратегії Путіна: спадкоємність від XV ст.	236
7.4. Путін / Гітлер: історичні паралелі	239
7.5. Перетворення війни на Вітчизняну	241
 Післямова	244
 Список рекомендованої літератури	246